

Francesc de Paula Burguera, unes memòries sobre uns anys decisius

Confesse que ho he viscut

Francesc de P. Burguera (Sueca, 1928), ex-polític i periodista. A primers d'any apareixerà el seu llibre *És més senzill encara: digueu-li Espanya*, obra que va guanyar ex aequo la passada edició del Joan Fuster d'assaig dels Premis Octubre.

Burguera, ¿per què ha fet servir un títol tan aclaridor per al llibre?

—Per dues raons. El llibre tracta d'analitzar la relitat del País Valencià avui, i com que la conclusió que trac és que no hi ha consciència nacional, que allò és Espanya, com podria ser Múrcia o Extremadura, doncs aquesta és la primera raó. I la segona és que hi havia el llibre *És molt senzill: digueu-li Catalunya*, de Josep Guia, i vaig trobar una manera d'aprofitar-me'n. El copyright ja li'l donaré.

—Després de la lectura d'*És més senzill encara: digueu-li Espanya*, fa la impressió que la història contemporània valenciana és una espiral de ressentiments. ¿És així?

—Jo crec que, en part, sí. Aquests xicots joves, molt estimables per cert, que han volgut analitzar la situació del país avui, clar com són professors d'Universitat, fan les seues anàlisis...

—Perdone, ¿es refereix als autors de Document 88?

—I d'altres, com els de *De impura natione*. Ells aporten per a fer la seua anàlisi sobre la realitat valenciana l'autoritat de grans i il·lustres pensadors i filòsofs estrangers, alemanys, anglosaxons, per tal d'aplicar les seues teories sobre els comportaments nacionals al País Valencià. I jo crec que el País Valencià i el que ací ha passat és una cosa més senzilla. Per a analitzar el que ha passat només cal haver-ho viscut. Jo no necessite el senyor Smith, o el senyor Einesenstatdt, o Smeser, Nisbet o Apter perquè m'expliquen què ha passat en el meu país: jo ho he viscut. El país ha arribat a aquest deficiència, principalment, perquè hi ha hagut el ressentiment d'uns senyors que primer deien una cosa i després n'han dit una altra. I no han justificat per què han canviat. I quan diuen que allò que abans era A ara és B, no ho demostren. Si la causa d'això no és el ressentiment

"El País Valencià és com Múrcia".

RAFA GIL

ment i l'enveja, no s'entén. I com que jo sí que sé que és això perquè me'ls conec, la meua visió és aquesta.

—¿I l'inici d'això es pot datar l'any 61, promogut per Las Provincias?

—Allò va ser un intent del senyor José Ombuena, el director del diari, per veure si aconseguia això que ací a Madrid diuen *marear la perdiz*. La veritat és que en aquell moment el veïnat ni entrava ni eixia en aquestes coses. La meua tesi és que era una qüestió de lletraferits. La vinguda del senyor Francesc de Borja Moll l'any 61 a fer la cloenda del curs de Lo Rat Penat va ser protestada pel diari, quan Moll hi havia estat deu anys abans per presentar el *Diccionari Català-Valencià-Balear* i ningú no va protestar: ni el senyor Ombuena ni el senyor Julian San Valero, que formaven part de la comissió patrocinadora del diccionari al País Valencià. ¿Per què *Las Provincias* intenta en aquell moment, 1961, una maniobra sobre si català o valencià? Perquè Ombuena tenia un ressentiment per no haver fet ell *El País Valenciano*, la guia que Destino va encomanar a Joan Fuster.

—¿Vol dir que un assumpte de poetes ha desembocat en tota la visceralitat que hem conegut?

—No. Hi han confluït dos corrents. Hi havia uns senyors, uns lletraferits, que estaven oposats a uns altres. Fuster és un assagista *impertinent*, i aquesta impertinència, sumada a la seua difusió categòrica, va fer que alguns reaccionaren amb enveja i ressentiment. Jo done dades al llibre que això és així. Després, quan ve la transició democràtica es produeix un altre fenomen: la dreta perd les eleccions. La dreta es troba sense discurs polític i troba en aquells enfrontaments de lletraferits un missatge polític. Naturalment, els intel·lectuals que estaven en aquesta línia es van convertir en els ideòlegs d'aquesta bestiesa de l'anticatalanisme.

—Ha explicat la transformació d'Om-

buena, pero i el tàndem Miquel Adlert i Xavier Casp ¿com ho va fer?

—La meua opinió és que la rebequeria d'Adlert trava i seca la tasca de poeta de Casp. I quan arriben a la transició, com que després de *Nosaltres els valencians* s'ha produït un fenomen a la Universitat, d'on ha eixit una joventut preocupada pel país i amb la qual no tenen cap vinculació, descobreixen que no tenen escola. Pensa que ells no han escrit res. Damià Mollà i Eduard Mira, a *De impura natione*, diuen que aquella carta a *Serra d'Or* on el grup d'Adlert-Casp s'oposa a la denominació de Països Catalans i proposen la de Comunitat Catalànica —¡tant se val!—, però no deixen de reconèixer la unitat de la llengua i la cultura, és l'únic text ideològic d'Adlert i Casp. Si és l'únic text ideològic, caldrà remarcar que reconeixen la unitat de la llengua. Perquè en la transició, tant Adlert com Casp es posen al cap del feixisme per tal de donar-li arguments *científics* per a fer anticatalanisme, negant el que havien afirmat en aquell únic text ideològic que, segons Mollà i Mira —que són d'una frivolitat que esparvera—, s'ha trobat de Casp i Adlert. Per a mi Casp i Adlert són dos traïdors al seu poble, perquè sabent que mentien, van mentir.

—*¿Fins a quin punt Casp estava dominat per Adlert?*

—Nosaltres li dèiem a Adlert que era *el compromís de Casp*, però resulta que Casp era el compromís d'Adlert. Casp sempre ha estat al voltant d'Adlert, que era un home molt impulsiu i molt autoritari. I jo sóc dels que creuen que Casp hauria pogut fer una estimable obra poètica. I no ho ha fet, perquè l'única cosa que ha fet és traduir allò que havia escrit en un cor-recte valencià, en un correcte català, a aquella broma idiomàtica que es va inventar Adlert. És l'únic que ha fet Casp en els darrers anys. Cap obra de creació. Excepte posar-se al servei dels espanyolistes, políticament parlant.

—*¿Com va contribuir UCD a la conformació del blaverisme? S'ha dit que hi van dedicar molt de pressupost...*

—Jo no ho sé, perquè jo no hi vaig estar: jo vaig ser diputat per la coalició UCD, des del Partit Demòcrata Liberal del País Valencià. Quan es va decidir fer un partit de la coalició, jo m'hi vaig negar i vaig anar al grup mixt. Les interioritats d'UCD no me les sé: si hi va haver finançament o no, ho desconec. Ara, la UCD es va apuntar a la maniobra anticatalanista, a falta de missatge polític. Recordem que Emilio Attard va fer una cri-

da als blaveros del Grup d'Acció Valencianista perquè entraren a UCD. UCD hi va contribuir molt, entre altres coses per no quedar-se darrere d'AP, que era qui més propugnava l'anticatalanisme.

—*¿I fins a quin punt hi va contribuir el PSPV-PSOE, esquivant el tema?*

—El gran pecat del PSOE valencià és que, tenint com tenia la majoria en aquells moments, no va fer una tasca d'informació al poble. Tenia els mitjans suficients per a explicar al poble la veritat. El PSOE, i també l'esquerra comunista, actuaven sempre mirant a *Las Provincias*: li tenien por. Ells estan convençuts de la veritat, però no s'atreveixen a explicar-la, per por a la reacció de la dreta. Al punt, que l'Estatut d'Autonomia no és un pacte ni una lluita de vetos, perquè els únics que van vetar coses va ser la dreta. I el PSOE a engolir.

—*¿Encara té aquesta por el PSPV-PSOE?*

—És que el temps passa, i ara el PSPV-PSOE és un Partido Socialista Obrero Español, on el PSPV ha quedat aigualit. És un partit espanyolista i centralista, no tant per por a la dreta sinó per convicció dels que manen de veres a Madrid i Sevilla.

—*¿Creu que l'espanyolisme ha donat a València la batalla que mai no ha pogut donar a Catalunya?*

—No, perquè l'espanyolisme no tenia cap batalla a presentar a València. El blaverisme, desgraciadament, no l'han fet els espanyols, sinó que ha estat creat, alimentat i adoctrinat per uns valencians negats.

—*El nacionalisme de classe ¿ha tingut alguna cosa a veure amb l'actual situació del nacionalisme?*

—Allò eren etiquetes que els nostres nacionalistes d'esquerra, benivolguts per mi i que venien del 60 i el 68, havien de fer. Eren marxistes i *l'alliberament de classe passava per l'alliberament nacional*, segons deien. És un moviment de frases fetes, tretes del manual, que difícilment podien arrelar entre la classe treballadora del nostre país. Primer, perquè la classe obrera no tenia consciència d'haver estat oprimida nacionalment: en els pocs anys d'escola li havien ensenyat allò de Sagunto, Cádiz, Numancia, Zaragoza i San Marcial, que "somos españoles". I en segon lloc, perquè si no tenia consciència que estava oprimida nacionalment, ¿com anava a buscar el seu alliberament de classe alliberant-se, prèviament, d'una opressió nacional que no sentia?

"El PSOE i el PCE tenien por de *Las Provincias*".

"Nosaltres, els nacionalistes, vam crear un producte per al qual no hi havia clientela".

"No li veig cap futur al nacionalisme al País Valencià".

RAFA GIL

—¿Això vol dir que si el nacionalisme s'haguera plantejat en uns altres termes la realitat seria distinta?

—No, el nacionalisme, en qualsevol terme que s'haguera plantejat, no hauria tingut èxit. Com jo dic al llibre, perquè hi haguera un nacionalisme valencià, mitjanament arrelat entre la població, aquesta població hauria de ser reconvertida, traient-li de sobre el seu nacionalisme espanyol. ¿Com es fa això? No crec que es pugui fer sinó des de l'escola. Ja ho deia Carles Salvador. Si els ciutadans valencians, des del primer moment, no saben ni coneixen quin és el seu país, mai no podran estimar-lo ni defensar-lo.

—O siga, que es va crear abans el producte que la clientela.

—Sí, sí. Nosaltres, els nacionalistes, vam crear un producte per al qual no hi havia clientela. Crear el producte i la clientela al mateix temps solament és possible si tens uns grans mitjans de comunicació. Nosaltres vam fer al revés

que s'havia fet a Catalunya i Euskadi, on hi havia una consciència nacional. Èrem uns il·luminats i uns voluntaristes.

—¿Encara és igual?

—No, no: jo crec que pitjor.

—Està optimista. ¿I quin futur té el nacionalisme al País Valencià?

—No en veig cap. Hi ha una cosa: ningú vol ser allò que no se sap què és. Per tant, si no hi ha una consciència arrelada de nacionalisme, ningú no voldrà ser nacionalista valencià. ¿Com s'hauria d'aconseguir? Hi ha un camí: l'escola. Si a un xiquet no li ensenyen a l'escola la seua història i què és el seu país, mai podrà sentir-se'n membre. Sempre s'identificarà amb Viriato, Numància...

—Ara la formació està en mans de gent que no fa tant es proclamava...

—El senyor Xavier Paniagua, com jo ressenye al llibre, deia l'any 77 que un vertader ensenyament ha de ser aquell que arrela els xiquets al país. Això deia. I deia que els partits democràtics que no

feren això és que no feien el que havien de fer. I el partit democràtic que avui governa és el del senyor Paniagua: que ho pose en marxa.

—Abans m'explicava que determinats canvis responien al ressentiment. ¿A què responen els canvis d'ex-militants nacionalistes, ubicats ara en partits que no ho són?

—Jo sóc molt respectuós amb el que cada persona decideix pel seu benefici propi i el de la seua família. La gent ha de viure, guanyar uns duros i alimentar famílies. Els comprenc. No és igual militar en un partit inviable que militar en l'esquerra aquesta que ara té iots i vist en les millors botigues de València.

—¿Aquella que l'acusava a vostè de burgès?

—Sí, sí, aquella. Ells anaven a salvar la classe treballadora, i ara van a les millors botigues de València a comprar-se roba. El que passa és que els que ells anomenaven burgesos, hem tingut sastre i no hem anat a les botigues del *prêt-à-porter*. Jo no he comprès aquella obsessió dels esquerrans de manual per vestir desastrosament per tal de donar una imatge de *progressisme*. El 1977 vaig visitar Bolonya, invitat pel PC, i em vaig trobar un alcalde elegantment vestit i amb la sensació que s'havia dutxat. I era comunista. Mai no he entès per què l'esquerranisme era incompatible amb el sabó i la higiene. Si més no, aquest era el missatge d'aquells esquerrans dels anys del franquisme i la transició. Ara ja es visten en *boutiques* i compren aigua de colònia. Això que hem guanyat

—¿La tercera via on condueix?

—Enlloc. Entropessa amb la pareta. No és pot casar la racionalitat amb la irracionalitat: és un matrimoni impossible.

—¿Som pocs però ben barallats?

—Som pocs però ben barallats. Hi ha hagut baralles, políticament, entre els nacionalistes, però quan som pocs, com diuen els castellans, *cuando no hay harina todo es mohina*.

—¿Vostè ha descartat tornar a la política activa?

—Totalment. Jo hauria pogut tornar des d'altres opcions espanyoles: hauria pogut, per posar un cas, ser senador pel PSOE en la legislatura del 82. Però no m'hi imagine.

—Burguera, ¿per a quan la segona part de les seues memòries?

—¿Deixa'm descansar! D'ací any i mig: un any per escriure'l i mig per corregir-lo.

Miquel Alberola